

№ 5 (92)
20 АПРЕЛИ СОЛИ 2017

Оғози нашр 18 декабря соли 2009

Иттифоқ аст он, ки ҳар душворро осон кунад,
Варна аз тадбираи як нохун гиреҳ натвон кушод.

ҲОМИИ ОМҶАЗГОР

Нашрияи Кумитаи иттифоқи касабаи маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

2 МЕДАЛИ ТИЛЛО АЗ ОЛИМПИАДАИ «INFOMATRIX ASIA-2017»

Аз 13 то 16 апреля соли 2017 дар шаҳри Алмаатои Ҷумҳурии Қазоқистон Олимпиадаи байналмилалии лоиҳавӣ «INFOMATRIX ASIA-2017» аз фанни технологияи иттилоотӣ баргузор гардид.

Дар олимпиадаи мазкур зиёда аз 400 хонанда аз 13 давлати қитъаи Осиё иштирок намуданд. Аз ҷумҳурии мо 40 довталаб Тоҷикистонро намояндагӣ карданд.

Тавре роҳбалади хонандагони олимпиадаи мазкур аз Маркази ҷумҳуриявии дарёфт ва рушди истеъододҳо Манучер Ҳабибзода иттилоъ дод, озмун дар сатҳи баланд баргузор гардид.

- Аз мактаббачагони тоҷик дар озмун 2 нафар соҳиби медали тилло, 8 нафар медали нуқра ва 12 нафар соҳиби меда-

ли биринҷӣ шуданд, - гуфт ў. - Голибони мо Исмоил Ҳалимзод ва Ҳочимурод Ҳочимурод аз мактаби байналмилалии Президентӣ бо пешниҳоди лоиҳаҳои худ Тоҷикистонро муаррифӣ намуда, сазовори медали тилло гардиданд. Голибони дигар низ аз литсейҳо барои хонандагони болаёқат дар шаҳрҳои Душанбе, Хуҷанд, Кӯргонтеппа, Турсунзода ва мактаби байналмилалии шаҳри Душанбе, ки дастаи Тоҷикистонро муаррифӣ мекарданд, тавонистанд Парчами Тоҷикистонро миёни кишварҳои дигар баланд бардоранд.

Зикр шуд, ки аз аввали соли ҷорӣ мактаббачагони тоҷик дар олимпиадаҳои байналмилалии соҳиби 45 медал гардиданд.

ПАСДИКИ РАМЗИ «СОЛИ ЧАВОНОН» АЗ ҶОНИБИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз миёни якчанд намуди рамзҳои пешниҳоднамудаи рассомони ҷавон беҳтарин рамзи «Соли ҷавонон»-ро тасдиқ намуданд.

Рамзи мазкур намуди доирашакл дошта, дар атрофаш ҳалқаи сабз тасвир ёфтааст, ки аз сарсабзии кишвар ва озодии ҷавонон шаҳодат медиҳад. Дар ҳалқа матни «СОЛИ ҔАВОНОН» ва «2017» ҷойгир шудааст, ки ифодагари моҳияти рамз мебошад.

Дар мобайни рамз курраи замин, дар рӯи он ҳаритаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Парчами миллӣ ва тоҷ ҷойгир буда, аз ягонагӣ ва соҳибистикполии давлат далолат медиҳад.

Дар болои ҳаритаи Тоҷикистон ба таври рамзӣ се нафар ҷавонони дастбадаст бо рангҳои ҳамшабеҳи Парчами миллӣ тасвир ёфтаанд, ки ифодагари муттаҳидӣ, хушбахтӣ ва созандагии насли наврас мебошад.

Вазорату идораҳо, ташкилоту муассисаҳо, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо, воситаҳои аҳбори омма метавонанд аз рамзи «Соли ҷавонон» васеъ истифода баранд.

**ҲАМОИШ БА
ХОТИРИ РУШДИ
ҲАМКОРИҲО**

C. 2

**М.ШУКУРӢ: С. АЙНӢ
МУБОРИЗИ РОҲӢ
МАЊНАВИЯТ БУД**

C. 5

**МАҶИФАТГУСТАР
ВА
ҲИДОЯТГАР**

C. 7

ҲАМОИШ БА ҲОТИРИ РУШДИ ҲАМКОРИҲО

Аз 11 то 13 априли соли ҷорӣ дар шаҳри Москва Федератсияи Россия Намоиши байналмилалӣ оид ба соҳаи маориф ва илм бо иштироки вазирони маорифи кишварҳои Осетия Ҷанубӣ, Абхазистон, Ҷумҳурии Суря ва ҷумҳуриҳои узви ИДМ баргузор гардид, ки дар он вазiri маорif ва илм Нуриддин Сайд ширкат варзид.

Дар доираи ҷорӯрии мазкур ҷаласаи Шӯрои ҳамкорӣ дар соҳаи маорифи кишварҳои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил доир гашт, ки дар он масъалаҳо вобаста ба таъсиси донишгоҳҳо базавӣ дар байн ҷонварҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил, мавзӯй ва санai баргузории Анҷумани панҷуми омӯзгорон ва кормандони соҳаи маорifi kishvarҳoи aъzoи Ittiҳodи Dавлатҳoи Mустaқil va peshnixodi omoda namudani sозишномai bisерҷoniba dar borai akkreditatsiya давлатии faъoliyati muassisaҳoи taҳsiloti oлии kасби kи-

шварҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Дар یدома дар шаҳри Москва Намоишиҳои байналмилалӣ оид ба таҳsilot доир гардид, ки дар он таъсиси дастовардҳои соҳаи маорif ва ilmi Федератsияi Russia ба mārəzati tamosh-o guzoštā shud.

Ҳамчунин, бо ташабbusi ЮНЕСКО Forumi vазironi maorifi kishvarҳoи aъzoi ЮНЕСКО баргузор shud. Dar forumi mazkur masъ-

алаҳoи vobasta ба «Нақши maorif dар peshgiri экстремизm va zӯrovayi dар baini kӯdakon va chavonon» va «Нақши oмӯzgoron dар peshgiri padidaи экстремизm va zӯrovayi dар muҳit chavonon» mawridi muҳokima қaror doda shud.

Zimni safar ҳamchunin vaziri maorif va ilmi Ҷумҳурии Тоҷикистон Нуриддин Сайд ва vaziri maorif va ilmi FederatSiai Russia O.Y. Vasileva muлоқot karand, kи dар on masъalaҳoи ҷudo namuda-

ни бурсияҳoи ilovagӣ baroи taҳsili шaҳrvandoni Ҷумҳuриi Тоҷikiстон baroи muassisaҳoи taҳsiloti oлии kасbi Федератsияi Russia, tarbiyi қabuli dovtaLABON dар filialҳoи muassisaҳoи taҳsiloti oлии kасbi Федератsияi Russia dар шaҳri Dushanbe tavassuti Markazi milli təstii nazdi Prezidenti Ҷумҳuриi Тоҷikiстон, daъvat namudani 30 omӯzgor az FederatSiai Russia va faъoliyati onxo

dar muassisaҳoи taҳsiloti miёni umumi Ҷumҳuриi Тоҷikiстон dар soli 2017, bo kitobxoi darsi tāymin namudani maktabxoi tāylimashon bo zaboni rусi va maktabxoi tāylimashon omexta, tāyssisi Shuroxoi alternativi ҳimoya risolaҳoи ilmi va faъoliyati markazҳoи omӯziши tāylimi «Russkiy mir»-i nazdi muassisaҳoи taҳsiloti oлиi kасbi mavridi muҳokima va barrasi қaror girifftand.

«Таҳsiloti Russia. Dushanbe-2017» хотирмон буд

Аз 13-ум то 15-уми априли соли ҷорӣ бо ташabbusi Vazorati maorif va ilmi Ҷумҳuриi Тоҷikiстон dар ҳamkorӣ bo saforati FederatSiai Russia va Markazi ilm va farhangi Russia dар shahri Dushanbe («Rossodrudnichestvo») dар donišgoҳi agrarii Toҷikiстон ba nomi Ш.Шоҳtemur 6-umin namoishiҳo-ярmarkai bainalmillali «Taҳsiloti Russia. Dushanbe-2017» barguzor garid. Pesh az iftitoҳi яrmarka yak қator shartnomakhоi ҳamkorӣ miёni muassisaҳoи taҳsiloti oлиi kасbi FederatSiai Russia, az chumla, donišgoҳi давлатии Moscow ba nomi M.Lomonosov, doniškadaи xula va pӯlodi shahri Moscow va filiali doniškadaи energetikii Moscow tāyssis doda shudan.

Roxbariyati Markazi ilm va farhangi Russia dар shahri Dushanbe niz az rushdi ҳamkorixoi ҳardu kishvar dар soҳaи ilm va maorif izxori xushnudӣ namudan. Sipas, namoynagoni yak қator donišgoҳi Russia az chumla, Nekrasov Vadim Vladimirovich – muovini rektori Donišgoҳi давлатии tekhniki Novosibirsk, nomzadi ilmxi tekhniki, Kechemaykin Vladimir Nikolaevič-direktori Donišgoҳi давлатии milli tadjikoti ba nomi N.P.Ogarëvai

Mordova va digaron az dastovardҳo dар samti omoda kardani mutaxassisoni baroи soҳaҳoи gunogun maъlumat doda.

Muovini avvali vaziri maorif va ilmi Ҷумҳuриi Тоҷikiстон R.Mirboboev va Saфири favkuloddha va muхторi FederatSiai Russia dар Toҷikiстон Lяkin-Fralov Igor Semenovich namoish – ярmarkaro xusni iftitoҳi bakhshidand va dар ҳamraҳi bo faъoliyati gushtardai donišgoҳi doniškadaи FederatSiai Russia oshno garidand.

Bояд қайд kard, kи dар mizizi mudavvar, kи қabl az iftitoҳi namoishiҳo - яrmarka barguzor garid, andešaҳo beshtar sari masъalai peshraft va mushkil-

assisaҳoи oлиi ҳardu chonib ҳarf zadand. Чунонки Nurali Solezov қайд kard, jaе az roҳoi расидan ba in aҳdoф iftitoҳi kafedra va faktulitetҳo dар donišgoҳi Toҷikiстон будa, omӯziши tāyriхu farhangi ҳamdigar ast. Masalan, dar Ҷumҳuриi Тоҷikiстон Doniškadaи давлатии zabonҳo ba nomi S.Uluғzoda ba tāylimu tarbiyaи muхassili-ne mashfūl ast, kи dар in tāylimgoҳ omӯziши zaboni rусi dар maddi avval қaror dorad. Dar in rosto Donišgoҳi slavyanii Toҷikiстону Russia va filialҳoи digari donišgoҳi Russia dар Toҷikiстон niz saҳmi munosib dora.

Digar roҳbaroni muassisaҳoи taҳsiloti oлиi kасbi assisaҳoи oлиi ҳardu chonib ҳarf zadand. Чунonki Nurali Solezov қайд kard, jaе az roҳoi расидan ba in aҳdoф iftitoҳi kafedra va faktulitetҳo dар donišgoҳi Toҷikiстон будa, omӯziши tāyriхu farhangi ҳamdigar ast. Masalan, dar Ҷumҳuриi Тоҷikiстон Doniškadaи давлатии zabonҳo ba nomi S.Uluғzoda ba tāylimu tarbiyaи muхassili-ne mashfūl ast, kи dар in tāylimgoҳ omӯziши zaboni rусi dар maddi avval қaror dorad. Dar in rosto Donišgoҳi slavyanii Toҷikiстону Russia va filialҳoи digari donišgoҳi Russia dар Toҷikiстон niz saҳmi munosib dora.

Digar roҳbaroni muassisaҳoи taҳsiloti oлиi kасbi assisaҳoи oлиi ҳardu chonib ҳarf zadand. Чунonki Nurali Solezov қайд kard, jaе az roҳoi расидan ba in aҳdoф iftitoҳi kafedra va faktulitetҳo dар donišgoҳi Toҷikiстон будa, omӯziши tāyriхu farhangi ҳamdigar ast. Masalan, dar Ҷumҳuриi Тоҷikiстон Doniškadaи давлатии zabonҳo ba nomi S.Uluғzoda ba tāylimu tarbiyaи muхassili-ne mashfūl ast, kи dар in tāylimgoҳ omӯziши zaboni rусi dар maddi avval қaror dorad. Dar in rosto Donišgoҳi slavyanii Toҷikiстону Russia va filialҳoи digari donišgoҳi Russia dар Toҷikiстон niz saҳmi munosib dora.

ти muassisaҳoи oлиi ҳardu mamlakat raddu badal shudand. Rektori Donišgoҳi slavyanii Toҷikiстону Russia Nurali Solezov va rektori Donišgoҳi давлатии tichorati Toҷikiстон Xamidullohon Faқerov dар kisimi shinosoy dар mawzui ҳamkorixoi minbaъda shud. Rektori Donišgoҳi давлатии tichorati Toҷikiстон Xamidullohon Faқerov dар kisimi shinosoy dар mawzui ҳamkorixoi minbaъda shud.

бии Ҷумҳuриi Тоҷikiстон niz az faъoliyati donišgoҳi doniškadaи izxori aқida namuda, az peshraft, imkoniyat, roҳoi tayёр kardani mutaxassisoni chavon va ҳamkorixoi minbaъda shud. Rektori Donišgoҳi давлатии tichorati Toҷikiстон Xamidullohon Faқerov dар kisimi shinosoy dар mawzui ҳamkorixoi minbaъda shud.

Russiaro musbib arzobib kardan. Gufta shud, kи chunin ҳamkorixo boisi равнақi кори onxo hoҳad gash. Minbaъd in ҳamkorixo tавseea ёfta, baroи ҳardu chonib manfiatovar hoҳand bud.

Zimni suxbat direktori muassisaи давлатии Markazi barnomaҳoи bainalmillali Vazorati maorif va ilmi Ҷumҳuриi Тоҷikiстон Ismatullo Shodiev ibroz doشت, kи dар namoishiҳo-яrmarkai imсолa namoynagoni zieda az 40 donišgoҳu doniškadaи Russia ixtirok dorand, kи shogirdonro dар zinaҳoи gunoguni taҳsilot, az chumla, bakalavriat, magistratura va aspirantura қabul menamoynd. Kabul ba muassisaҳoи oлиi ba tariқi bučavӣ va shartnomavi surat girifta, ba tавri ozmun қabul карда mawzand.

Masalan, soli guzashtha aksar dovtaLABON ba donišgoҳu doniškadaи Russia қabul garida, bo stipendia tāymin garidand. Mawsoif afzud, kи namoynagoni makoti bi oлиi Russia beshtar bo tarfib ixtisosxoi tekhniki - geolog, teknologiya, muҳandis, iқtisodи ba Ҷumҳuриi mo omadaan, kи Toҷikiстон ba onxo niёzi beshtar dorad. Meҳmonon baroи tarfib dovtaLABON ba shahru viloyatҳoи Sufd, Xatlon, Қўrgontepa niz safar namuda, ҳamzamon, ba choҳoi tāyriхii Toҷikiстон oshno garidand.

**Ҳотами ҲОМИД,
Насридин ОХУНЗОДА**

15-16 апреля соли чорӣ дар Мактаби байналмилалии Президентӣ дар шаҳри Душанбе даври хотимавии (чоруми) олимпиадаи хонандагон аз фанҳои ҷамъиятий-гуманитарӣ ва табиию риёзӣ баргузор гардид. Дар он 530 ҳонанда аз фанҳои забон ва адабиёти тоҷик, забони давлатӣ, забонҳои англисиву русӣ, забон ва адабиёти рус, асосҳои давлат ва ҳуқуқ, таърих, физика, химия, технологияи информатсионӣ, биология, география ва математика донишу маҳорати худро санҷиданд. Тибқи Низомнома хонандагони муасисаҳои ҳаҷмиҳои миёнҷон

хати довталабон бо холҳояшон насб карда шуд. Натиҷаи кори иштироқдорон дар Маркази миллии тестили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон санҷида шуда, холҳояшон муайян гардид. Бо вучуди ин, беш аз 200 нафар бо апеллятсия даромаданд ва ба корҳои анҷомдодаи хеш шинос гардида, доварон хатоҳои онҳоро бо далелҳои раднопазир исбот намуданд. Тибқи мушоҳидо, аслан, иштироқдорон аз баргузории олимпиада рӯҳбаланд буданд ва ба шаффофияти он боварии комил доштанд.

Бояд гуфт, ки сол то сол мисолу масъалаҳои олимпиада берун аз барномаи таълимӣ тартиб дода мешаванд.

масъалаҳои кори хаттӣ аз фанни биология дар як сатҳ ва то 85-90% дар доираи талаботи барномаи таълимии биологии мактабӣ тартиб дода мешаванд. Мазмун ва моҳияти супоришҳои тестӣ ва саволу масъалаҳои кори хаттӣ ба ҳар ду забон (тоҷикӣ ва русӣ) дар сатҳи баланди таълимию методӣ таҳия мегарданд. Танҳо бо назардошти талаботи олимпиада то 10-15%-и саволҳо каме аз доираи барномаи мактабӣ берунтар ё ин ки дар шакли барои хонандагон ғайримуқаррарӣ тартиб дода мешаванд.

Сармухтахассиси фанни забони тоҷикистон Маркази миллии тестили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

пештар муқоиса кунем, соли равон ягон нафар иштирокчи олимпиада баҳои сифр (0) нагирифт. Ин нишон месдиҳад, ки дар муассисаҳои таълимии кишвар ҷиҳати омӯзиши фанни метаматики пешравӣ дида мешавад. Имсол масъалаҳои математикий андаке мураккабтар тартиб дода шуда буданд, аз ин рӯ, ягон нафар 100% холро ба даст наовард, вале аксарияти довталабон аз 50% хол зиёд гирифтанд. Барои тайёр намудани хонандагонро ба олимпиадаҳо китобҳои дарсӣ кофӣ нестанд ва боянд машғулиятҳои беруназсинӣ фӣ ва маҳфилҳои фанний ҷоннок карда шаванд. Гайрро аз китобҳои дарсӣ аз китоббу дастурҳо, ки бевосита ба

як лаҳза аз омӯзиш ғоғил нагарданд, зеро сол аз сол мисолу масъалаҳои олимпиадаҳои фаннӣ мураккаб карда мешаванд. Зикр на-мудан ба маврид аст, ки дар олимпиадаи мазкур танҳо як нафар - Фарруҳ Каримов аз фанни технологияи информатсионӣ ва коммуникатсионӣ (аз литсей – интернати Тоҷикистону Россия «Ҳотам ва ПВ») 100 хол ба даст овард. Ҷовидҷон Маҳмудов аз фанни технологияи информатсионӣ ва коммуникатсионӣ (аз литсей – интернати Тоҷикистону Россия «Ҳотам ва ПВ») 95,5 холро соҳиб гардиду ҳалос. Инҳо имкон пайдо карданд, ки тавассути роҳҳат вобаста ба ихтисоси

35 МЕДАЛИ ХОНАНДАГОНИ ДУШАНБЕ ДАР ОЛИМПИАДА

дагӣ фаъолият намуданд.

Дар маросими күшодашавии олимпиада вазири маориф ва илми Чумхурии Тоҷикистон Нуриддин Саид, муовини вазири маориф ва илм Латофат Назирӣ, директори Маркази миллии тес-тии назди Президенти Чумхурии Тоҷикистон Ҳуршед Икромӣ, раиси Кумитаи иттифоқи касабаи маориф ва илми Чумхурии Тоҷикистон Рамазон Одиназода

стон Рамазон Одиназода, сардори раёсати муасси-саҳои таҳсилоти ибтидой ва миёнаи умумии вазорат Абдуллаҳор Алиев ва директори Маркази ҷумҳуриявии дарёфт ва рушди истеъдо-дҳо Тоҷинисо Маҳмадова, ҳамчунин, масъулон, омӯз-горон, падару модарон ва намояндагони шаҳру ноҳи-яҳо иштирок карданд.

Мувонуни ректори ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ, раиси ҳакамон аз фанни биология Маҳмадтоир Нарзуллоев доир ба иштироки хонандагон ва сатҳи дони-шашон аз фанни биология иброз дошт, ки сатҳи азбар-кунии талаботи барномаи таълимии биологияи мак-табӣ аз тарафи хонандаго-ни мусависиҳои таҳсилоти

Вазири маориф ва илм Нуриддин Сайд зикр намуд, ки соли сеом аст, ки олимпиадаи ҷумҳурияни хонандагон тавассути Маркази миллии тестии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон доир мегардад ва мақсад аз он таъмини шаффофият ва дарёфти хонандагони донишманду болаёкат мебошад.

ни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар муқоиса ба соли гузашта чи дар муассисаҳои таълимии типи наҳ (гимназияҳо, литеҳсийҳо) ва чи дар муассисаҳои таълимии анъанавӣ нисбатан паст мебошад. Боиси таҳаккур аст, ки тафовут дар байни дониши хонандагони муассисаҳои таълимии типи наҳ ва хонандагони муассис-

Хуршед Икромӣ, директори Маркази миллии тестики назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иштирокдоронро бо шартҳои баргузории олимпиада шинон намуд.

Логия яккела буда, аз руинатицахои ҳар ду шакли кор - супоришиҳои тестӣ ва кори хаттӣ ба 62,5% баробар мебошад. Соли 2016 ин нишондиҳанда 90%-ро ташкил дода буд.

Мехоҳам таъкид намо-

Рўзи дуюм натиҷаи олимпиада муайян гардида, рўй-

ванд, ки ин икдом масъулияти омӯзгорону хонандагонро дар омода гардидан ба олимпиадаҳо дучанд мена-мояд. Ҳарчанд имсол танҳо 20%-и мисолу масъалаҳо берун аз барномаи таълими буданд, натиҷа нишон дод, ки аксаран дар олимпиада баҳои арзандаро соҳиб на-гардианд. Ҳатто аз баъзе фанҳо ҳеч кас ба чойи ифтихорӣ лоик дониста нашуд.

Мувовини ректори ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ, раиси ҳакамон аз фанни биология Маҳмадтоир Нарзуллоев доир ба иштироқи хонандагон ва сатҳи донишашон аз фанни биология иброз дошт, ки сатҳи азбар-кунии талаботи барномаи таълимии биологии мактабӣ аз тарафи хонандагони муссавиҳои тоҷистон

ни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар муқоиса ба соли гузашта ни дар му-

стон Нурилло Мирзоматов ибрез дошт, ки гузаронидани олимпиадаҳои барои дарёфт ва дастигии хонандагони лаёқатманду боистеъдод мусоидат менамояд. Хушбахтона, сол аз сол дониши хонандагон аз фанҳои забон ва адабиёти тоҷик хеле беҳтар гардидааст.

Онҳо кӯшиш менамоянд, ки ҳангоми баҳс мавқеи хешро муайян намоянд. Аммо дар баробари ин, довтала-бон ҳангоми ичрои супоришҳо саросема шуда,

ба галатҳои имлою грамматикий роҳ медиҳанд. Дар масъалаи иншо бошад, хонандагон хеле фаъол гардида, нисбат ба солҳои пештар дар баёни андешава пурра гардидан мазмунни навиштаи онҳо пешравийдида мешавад. Инчунин, боиси таассуф аст, ки ҳанӯз дөвталафони тасодуфӣ низ ба олимпиадаи ҷумҳориявӣ роҳ ёфтаанд, ки баҳои файриқаноатбахш ё баҳои Зиғрифтаанд.

Номзади илмҳои физико-математика, сардори шуъбаи илм ва инноватсияи филиали Дошишгоҳи давлатии Москва ба номи Ломоносов дар шаҳри Душанбе, узви ҳайати ҳакамонӣ аз фанни математика Маҳмадсалим Абдукаримов

масъалаҳои олимпӣ бахши-
да шудаанд, истифода на-
моянд.

Дар фарҷом вазири маориф ва илми кишвар Нуриддин Саид иброз дошт довталабоне, ки аз 90 то 100 холпро соҳиб гардидаанд, аз рӯйи ихтиносашон ба тариқи роҳҳат ба муассисаҳои олии кишвар дошишчӯ мегарданд. Мақсад аз роҳандозии ин иқдом ҷалб намудани хонандагон ба корҳои илмиву тадқиқотӣ мебошанд. Ҳамчунин, дар идомаи суханронӣ вазирони зикр кард, ки хонандагоне ки холҳои баландро соҳиб гардидаанд, ба илм рӯбиёранд, зоро имрӯз кишвари мо бештар ба мутахасисони ихтироъкору навоевар эҳтиёҷ дорад. Инчунин пешниҳод намуд, ки хонандагоне

дар олимпиада бадастоварда ба дилхөх муассисай опи касбий шомил шаванд.

Хамин тариқ, натиҷаи озмун нишон дод, ки хондагони шаҳри Душанбе бо 35 медал (10 тилло, 10 нуқра ва 15 биринчӣ) ҷойи аввали, вилояти Ҳатлон бо 27 медал (6 тилло, 7 нуқра ва 14 биринчӣ) ҷойи дуюм, вилояти Суғд бо 25 медал (7 тилло, 8 нуқра ва 10 биринчӣ) ҷойи сеюмро соҳиб гардиданд. Шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумхурӣ бо гирифтани 7 ҷойи ифтиҳорӣ ва Вилояти Муҳтори Кӯҳистони Бадахшон бо гирифтани ду ҷойи ифтиҳорӣ зинаҳои минбаъдаро ба даст оварданд. Ба ғолибон медал, ифтиҳорнома ва тухфаҳои хотираӣ супорида шуд.

Насриддин ОХУНЗОДА

ДАТ СОҲИБИ «BEST UNIVERSITY» ГАРДИД

шоҳ Шоҳтемурро барои нишондодҳои шоён дар соли

Наврӯз ҳамчун ҷаши бузурги мардуми ориёй, махсусан дар солҳои соҳибистикопии миллии кишварамон шуқӯҳу шаҳомати хоси идона пайдо кардааст. Вобаста ба маросим, анъана ва оинҳои Наврӯзи оламафрӯз дар гузашта (бо забонҳои паҳлавӣ, форсии нав ва арабӣ) ва дар ин айём бо забонҳои гуногун асаҳро зиёд ва таҳқиқотҳои муфассале ба нашр расидаанд. Имсол ҳаштумин ҷаши байналмилалии он дар Тоҷикистон ва қисме аз минтақаҳои олам ботантана ҷаши гирифта шуд.

Наврӯз ҳамчун иди фарҳундavу фараҳбаше, ки табият аз хоби тулонии пири ҷавон барҳоста, сарсабзу гулағону муттап мегардад, ҷеҳраи сероби дилрабояшро ба ҷилва оварда, ба дилҳо эҳсоси умеду ҳурамӣ, ба машом тозагию нақҳати сабзаю майса, гулу себарга ва ба ҷисму рӯҳ сабукӣ эҳдо мекунад, албатта тасхиргари дилу хотири ҳар фард буда, беасар намемонад.

Наврӯз ва оину анъанаҳои он барои ҳамаи ҳалиқои ориёй ба истиснои баъзе аз ҷузъиёти он умумияти ягона дорад. Масалан, Абӯрайҳони Берунӣ қайд мекунад, ки «Аҳли Суғдо дар моҳҳои худидҳо бисёре дар рӯзҳои маълум ва рӯзҳои гаронмиқдоре аст, ки монанди идҳо ва айёми форсиян аст».

Доир ба Наврӯзи Суғдо Абӯрайҳони Берунӣ маълумоти муфассале овардааст, ки аз ҷумлаи ҷунин ақидаи ў барои равшани анҷоҳтан ба асли мақсад-таърихи ҷаши Наврӯз ва маросими он муҳим аст: «Навсард- рӯзи аввали он Наврӯзи сӯғдиён аст, ки Наврӯзи бузург бошад, - қайд кардааст Абӯрайҳони Берунӣ дар боби «Дар идҳо ва моҳҳои сӯғдиён»-и асарав «Осор-ул-бокия». - Ва рӯзи бистуҳаштуми он зардушиёни Буҳороро идест, ки «Ромиши оғом» меноманд. Ва дар ин ид дар оташкада, ки наздики қарияи Ромиш аст, ҷамъ мешаванд. Ва ин оғомҳои назди онон азистарини идҳо аст. Ва дар ҳар дехе, ки бошанд, назди раиси худ барои ҳӯрдану ошомидан ҷамъ мешаванд. Ва ин ид барои эшон дар ҷандин ҳавбат аст».

Аз ин маълумот бармеояд, ки расму оинҳои бо ҳам дидани ҷаши Наврӯз, махсусан дар дехот, бо дастаҷамъӣ ташкил ва гузаронидани маъракаҳои ид дар фарҳанги мо анъанаҳои дурударози таъриҳӣ доранд, ки хушбахтона мөросити онҳо то ба қунун расидааст.

Агар ба ҷаши Наврӯз ва мақоми он дар ҷомеа ҷашмандозӣ кунем, равшан ҳоҳад шуд, ки равобити зиёдера дар таркиби маросим ва анъанаҳои фарҳанги ҷаши бисёр ҳалиқои ҷаҳон мушоҳид мекамоем. Масалан, умумияти байни ҷаши миллии форсизабонон Наврӯз ва идҳои бузурги мисриён-Осирис ва юнониён-Адонис мавҷуд аст. Дар ҷаши бисёр ҳалиқои ҷаҳон мисриёну юнониён тантанаҳо бахшида ба бедоршавии табият, эҳёи олами пир, оғози ҳамагуна кор таҷпил мегардид, ки дар Наврӯзи мо низ ҷунин анъанот пойдор аст.

Густариши Наврӯз дар Машрику Мағриб хеле баравқт оғоз ёфта, ҳанӯз дар қарнҳои то пайдоишу рушди зардӯштия шакл гирифтааст.

Рубоии зерини мардуми Ҳурисон гувоҳи ин аст:

Ҷаши Наврӯз аз замони Каён,
Мениҳоданд мардуми Эрон.

Шаҳду ширу шаробу шакари ноб,
Шамъу шамшоду шоя андар ҳон.

Шамъи «ҳафт шин»-и ҳони Наврӯзи
рамзи голибияти нур ба зулмат, некӣ
бар бадӣ ва равшани бар торикиро
дошт. Мувоғики таомулати расмӣ шамъ
мъро вобаста ба аъзои ҳар оила мегузо
штанд. Ҳомӯш кардани шамъ ҳам рамзӣ
буд. Онро бо барги сабз ва ё сабза
пӯшонда ҳомӯш мекарданد.

Наврӯз дар замони Ҳаҳоманишиҳо
ва Сосониҳо болу пари истиқлол қушод
ва ба фарҳанги ҷаши башарият бисёр
маросими анъана ва оинҳои некро ворид
соҳт. Танҳо ёдовар шудани анъана дар
Соли Нави аврупоиён афруҳтани шамъ
таъриҳан az фарҳанги ҷаши ниёғони
мо гизо гирифтааст, коғист.

Ба ҳукми анъана даромада буд, ки
ниёғонамон дар ҷаши Наврӯз ҳони идона
ба «ҳафт шин» меоростанд.

Бо мурӯри замон ва гузашти айём до
ира ва доманаи Наврӯз фароҳтар шуд.
Роҳи Абрешим омили густариши Наврӯз
гардид. Савдогароне, ки тавассути
Роҳи Абрешим дар арафаи Наврӯз ва ё
рӯзҳои наврӯзӣ, махсусан ба сарзамини
ниёғонамон ба сафар мебаромаданд,
аз оинҳои наврӯзӣ оғаҳӣ мейёфтанд ва
ин омили ба тамаддуну дигар ҳалиқиятҳо
роҳ ёфтани Наврӯз шуд.

Ардашери Бобакон-асосгузори сулолаи
Сосониён дар соли 230-и мелодӣ
аз давлати Рум, ки аз ў шикаст ҳурда
буд, хост ки Наврӯзро дар ин қишинавар
ба расмият бишносанд. Ин дарҳост мав
риди пазириши қайсари Рум қарор ги
рифт ва Наврӯз дар қаламрави Рум бо
номи Lupercal ҷаши гирифта шуд. Дар
ин даврон расм шуда буд, ки дар Наврӯз
бомдодон мардум ба ҳадигар об мепо
шиданд. Наврӯз дар замони Сосониён

на камтар аз шаш рӯз ва дар ду давра
ҷаши гирифта мешуд: Наврӯзи қӯҷак ё
Наврӯзи омма ва Наврӯзи бузург, ки
бо номи Наврӯзи хоса низ машҳур буд.
Наврӯзи омма панҷ рӯз буд ва аз якум
то панҷуми моҳи фарвардин гиромӣ до
шта мешуд ва рӯзи шашуми Фарвардин
(Хурдодрӯз), ҷаши Наврӯзи бузург ё
Наврӯзи хоса барро мегашт. Дар ҳар яке
az рӯзҳои Наврӯзи омма, табақе аз
табақоти мардум (дехқонон, рӯҳониён,
сипоҳиён, пешаварон ва ашрофон) ба
дидори шоҳ мемомаданд ва шоҳ онҳоро
мешунид ба барои ҳалли мушкилот ва
ё дарҳости онҳо дастур медод. Дар рӯзи
шашум ба назди шоҳ танҳо наздиқонаш
мемомаданд.

Рӯзи аввали фарвардинмоҳ шоҳон
ба таҳт дар сар тоҷи ҳафтситорадор
нишаста, тайи панҷ рӯз мардумро қабул
карда, ҳочати онҳоро мебароварданд ва
ҳадҳо мебахшиданд. Наҳустин касе, ки
ба ҳузури шоҳ мемод, мубади мубадон
ва пас аз он дигарон, ҳар қадом дар
гурӯҳи пешаи ҳеш пеш мемод ва раҳо
вадар пешкаш мекарданд. Рӯзи шашум
Наврӯзи Бузург буд ва хонадони шоҳӣ
ва дарбориён бор мейёфтанд.

Вобаста ба ин қайдҳои олимӣ амри
кой В.Эберҳардро дар бораи он ки ду
анъанаи наврӯзӣ-яке ба ҳамдигар об по
шидан ва дигари таъсису истиқболи кор
вони наврӯзӣ (метавон онро карнавал
гуфт), ки дертар ба ҷаши солинавии
ҳитоҳо ва як қатор ҳалиқиятҳо дигар
ворид шуд, мисол овардан мумкин аст.
Эберҳард зикр мекунад, ки «Ҳусусияти
характерноки ҷаши мазкур ин буд, ки
марҳо аз қӯҷаҳо гузашта, ба ҳамдигар
ва ҳамаи тамошбонон об мепошиданд,
раққосон дар намоишҳо ширкат мева
ризиданд ва байзен онҳо ҳамроҳи сав
догарон ба Ҳитой мерафтанд. Ҷаши
Наврӯз дар Осиёи Марказӣ ва Ҳитой ба
ҳукми анъана даромада буд».

Бо вуҷуди таъқибу тасаллuti арабу
ислом дар Эрону Осиёи Миёна Наврӯз
на ин ки завол наёфт, балки бо та
моми оину анъанаҳои густариш ёфта,
ҳатто дар давраи хилофати фотимӣ-
ни Миср ҷаши Наврӯз ҳамчун Соли
Нав ба ҳукми анъана даромад. Шодб
ошӯҳи мардум дар қӯҷаҳо ва ба рӯи
ҳамдигар обпошиданҳову ҳазлу шӯҳиву
ҳушҳолиҳои мисриён то соли 946-и м
елодӣ давом кард. Ҳарчанд дар ин сол
ҳоҳимон об пошиданро расман мамнӯй
эълон карда бошанд ҳам, лекин пеши
роҳи ин анъанаҳои гирифта натавонис
танд. Бо вуҷуди дар соли 974 аз ҷониби
ҳалиқиаи Миср расман мамнӯй эълон
карда шудани ҷаши солинавии Наврӯз
ҳаръакс онро на ин ки як, балки се
рӯз ҷаши мегирифтагӣ шуданд.

Арабҳо баъди истилои Осиёи Миё
наю Эрон кӯшиши аз байн бурдани ин
ҷаши қадимию анъанавии ҳалиқои

маҳаллиро карданд. Вале ҳалқ новоба
ста ба тазику мамониати аҷнабиён Нав
рӯзро ҷаши мегирифтанд. Арабҳо но
иҷоз иҷозат доданд, ки ҳалқи маҳалли
Наврӯзро бо номи «Суннати Ҷамshed»
ҷаши гиранд. Ҷамин тавр, ба ивази ҳафт
«шин» (шакар, шамъ, шарбат, шароб,
шинӣ, шир, шона), дастурҳони наврӯ
зиро бо ҳафт «син» (сирко, сабзӣ, сумақ,
санҷи, сир, себ ва сипанд) меороянд.

Ҳарчанд, арабҳо ба ҷойи анъана
бостонии эрониёни қадим- оростани
ҳони идонаи наврӯзӣ бо «ҳафт шин»
ба иллати яке аз үнсури номақбули
онҳо- «шароб»- ҳони наврӯзиро иборат
аз «ҳафт син» эълон карда, минбаъд
оростани ҳони наврӯзӣ бо «ҳафт син»
ро талқин ва талаб намуданд, лекин он
шакли анъанаи қаблии ҳудро бегазанд
нигоҳ дошт ва бо истифода аз анъана
ҳалиқиаи ҳадъи ва баъдан воридшуда (ам
соли «ҳафт син», «ҳафт мим», «Оташи
чаҳоршанбеи сурӣ», «Сездаҳбадар»,
«Хонатаконӣ») боз ҳам мукаммалтару
гиromitar ва фарҳундavу ҷаҳонӣ гашт.

Сайд Нағисӣ дар ин хусус қайд кар
дааст, ки: «Дар Эрони қадим одат шуда
буд, ки дар иди Наврӯз ҳар қасе ба
дӯстони ҳуд ширинӣ ҳадъ меманд ва
ё ширинӣ меғиристод ва ин одат на ин
ки танҳо дар Эрон бокӣ монд, балки дар
байни туркони усмонӣ низ роҳ ёфтааст
ва онҳо дар иди фитр барои дӯстони
ҳуд ширинӣ меғиристоданду ин идро
«шакарбайрамӣ»- яъне иди шакар м
еномиданд». Ин ки ҳамасола дар иҳои
мусулмонии Рамазону Қурбон ҳони идо
на ороста, бо номгуи зиёди гизову ан
вои хушлаззат оро медиҳанд ва ба ҳам
дигар, махсусан ба қӯдакон шириниву
туҳфаҳо ҳадъ мекунанд, беибо давоми
анъанаҳои ҷаши Наврӯзи бостон
аст (Р.С.).

Наврӯзо дар дигар қишиварҳо,
аз ҷумла Эрону Туркия, Чину Россия,
Хиндустону Афғонистон, Покистону
Озорбайҷон, Қазоқистону Қирғизистон,
Узбекистону Туркманистон ва дигар
қишиварҳо аксар бо номи шабҳои
як мағҳум: тоҷикон-«Наврӯз», озарҳо-
«Nevruz», туркҳо- «Nevruz», бошқирду
торторҳо- «Неуруз», қазоқҳо- «Наурыз»,
қирғизҳо- «Нооруз», тоторҳои Крим-
«Navrez», ўзбекҳо- «Navguz», туркменҳо-
«Newruz», курдҳо- «Newguz»; ки маъни
ҳамаи ин рӯзи нав аст, ҷаши мегиранд.

Муҳиммият ва асолати ҷаши Нав
рӯз он аст, ки дар давоми мавҷудият
беш аз панҷҳазорсола дар баробари
пурра нигоҳ доштани оину анъанаҳои
ҳуд номи таърихи мантиқии ҳудро низ
нигоҳ дошт. Имрӯз ҳалиқои гуногуни
дунё ҷаши Наврӯзо чун рӯзи нав аз
соли нав, бедоршавии табияти ҳуфта
ва аз хоби тулонии пирию қарҳатӣ ҷаво
ну нарм ва сабзпӯшу гулағон барҳо
стани он, ҳамчунин дилқашу назаррабо
ва тозаву озода гардиданӣ замину за
мон ҷаши мегиранд. Зикри Абӯрайҳони
Берунӣ- «Наврӯз ибтиди оғарниши
олам аст» ноҷо нест. Бегумон, наху
стрӯзи оғарниши оламро ҳамчун оғози
Соли Нав- Наврӯзи оламафрӯз- голибия
ти равшани бар торики, гиристани абр
найсону хандай замину замон, рӯидан
сабзаву майса, гулу себарга, насими
форами боди баҳорӣ, ҷаҳ-ҷаҳу ҳониши
паррандагон, ҳушҳолии қӯдакон, сайри
дашту даман, насими тоза ва парниён
гаштани табияти ҳисобидан равост.

Инак, баҳори ҳаштум аст, ки ҷаши
Наврӯз ҳукми байналмилалиро гириф
та, дар аксари қишиварҳо онро мardum
новобаста аз дину мазҳабашон таҷили
мекунанд ва ин ҷаши омили муттаҳид
кунандай ҳалиқиятҳо ба шумор меравад.
Боиси хушнӯй аст, ки бо қарори Соз
мони Миллали Муттаҳid ҷаши Наврӯз
ба феҳристи арзишмандтарин мероси
гаронбаҳои фарҳанги башарият-ЮНЕ
СКО ворид карда шуд ва ҳамасола 21
март ҳамчун Рӯзи байналмилалии Нав
рӯз эълон гардид. Ифтиҳори мо тоҷи
кон он аст, ки дар мақоми байналмилали
гирифтани Наврӯзи оламафрӯз нақ
ши Пешвои миллат, Асосгузори сулҳу
ваҳдати миллӣ, Президенти Ҷумҳури
Тоҷикистон, муҳтаром Эмомали Раҳмон
хеле бузург аст.

Раҷабалӣ САНГОВ

ВОҲУРИҲОИ СУДМАНД

Дар ҳамаи муассисаҳои таълими Вилюти Муҳтори Қӯҳистони Бадаҳшон воҳуриҳои гурӯҳи кории макомоти иҷроиияти маҳаллии ҳоҳимияти давлатии вилоят бо волидону хонандагон дар мавзӯи «Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» - омили муҳими пешрафти ҷомеа» баргузор мегардад. Дар ҳайати гурӯҳи корӣ олимон, адібон, муаллимони соҳиб-таҷриба, эҷодкор ва дигар шахсони ба кори таълиму тарбияи алоқадошта шомиланд.

Ҷунин воҳуриҳои мактаби миёнаи умумии рақами 7-и ба номи Шоҳҷон Шоҳнаврӯзови шаҳри Хоруғ баргузор гардид.

Ф.АНОЯТШОЕВА

Ба ифтихори солгарди устод Айнӣ

М.ШУКУРӢ: САДРИДДИН АЙНӢ МУБОРИЗИ РОХӢ МАҶНАВИЯТ БУД

Дар таърихи миллат ашхосе, ки бо тамоми ҳиммату маҳорат ва қуввату ҷонғидой барои ҳалқу миллати хеш кору фаъолият кардаанд, ангуштшуморанд. Дар байнин онҳо устод Садриддин Айниро, ки ифтихори миллати тоҷик аст, бешак тамоми донишмандони ҷаҳон ҳамчун фарзанди фарзонаи ҳалқи тоҷик, ки умри ҳудро ба «равшангарии миллат» (ифодай М.Шакурӣ) сарф кардааст, эътироф кардаанд.

кардаанд. Аксаријат бар он ақидаанд, ки устод Айни дар ҷоряки аввали асри бистум тарафдори инқилоби иҷтимоӣ буд ва ҳочати аз ўсиё-сатмадор тарошидан кори бехуда аст. Иддае норасонии гоявии устодро дар қафонишинӣ аз мароми ҳуд ва ҳомӯши дидани шуданд, ки ин ақида дар оянда тамоман аз байн рафт. Устод Айни ҳамеша дар сафи мубориза буд, аммо мубориза бо қаламро авло медонист ва танҳо бо

Дар оғози асри 20, хусусан, баъди инқилоби соли 1905 дар Россия аломатҳои нахустини талабҳои сиёсӣ, инқилобӣ ба миён омаданд. Аммо ҳолати осоиштаи мубориза то инқилобҳои февралу октябри соли 1917-и рус ва ҳатто дар Бухоро ва Бухоро шарқӣ то фатвои Бухоро (сентябри соли 1920) идома дошт. Мардум ба соҳти сиёсии давлаташон боварӣ доштанд, факат меҳостанд, ки он авло медонист ва танҷӯ бо он хидмати бузургро барои миллати худ анҷом дод.

кро сӯҳт. Дар ҳама замонҳо дар чунин маврид ин гуна натиҷа ба даст меояд. Ва боз натиҷа он гардид, ки он алангазадагони ошӯб минбаъд аз дasti ҳамақидаҳои худ ба боди фано рафтанд.

худ за боди фанго рафтагыч. Устод Садриддин Айнй дар ин муборизаҳо дар қадом ҷабҳа қарор дошт? Дар ин бора муҳаққиқони зиёди тоҷику рус андешаҳо баён рузӣ аввали аз ҳамон хидмат ба ҳалқи худ иборат медонист. Агар дар навиштаҳои то солҳои Икилоби Октябр дар бобати ба илму маориф ҷалб намудани ҳалқ, ки яке

аз нишонаҳои баланд бардоштани худшиносии миллист, дар шеъру китобчаҳои дарсии таълифкардааш изҳори ақида карда, хидмати намоён ба ҷо оварда бошад, сипас, барои устод баъди аз асорати зиндони амири баромадан ва дамидан шӯълаи инқиlob майдони фаъолият хелевасеъ гардид. Устод Садриддин Айнӣ дарк кард, ки замину наи ҳамаи ин қафомондагӣ, таҳти зулму тааддӣ мондани ҳаммиллатонаш, надонистанни қадри инсонии худ, гузашта, эътибор ва шаъни инсонии худ аст. Ҷойи кард? Дар ин лаҳзаи ҳассоси устод роҳи асосиро мубориза за алайҳи ҷаҳолат шумурдад ва дар ин роҳ аз аслиҳаи асосӣ-қалам истифода бурд. Маълум аст, ки фаъолияти ҷиддии устод оид ба омӯзиши ва шиносандани ҳалқи худ аз рӯзҳои аввали баршавии чомеани нав оғоз ёфт. Дар шеъри «Марши ҳуррият», ки соли 1918 суруда шудааст, дарди дили шоир ба оҳангари инқилобгароёнау даъват баён гашта, шинос намудани ҳалқ, миллат ба бузургии азамати хеш ва мубориза на-мудан дар роҳи озодӣ инъиқос ёфтааст:

Эй ситамдидагон,
эй асирон!
Вақти озодии мо расид,
Муждагонӣ дихед,
эй фақирон!
Дар ҷаҳон субҳи
шодӣ дамил.

Шоди дамид...
Гуфтан мумкин аст, ки шеъри мазкур яке аз намунаҳои камшумори осори Айнист, ки рӯирост, рӯҳияни инқилобгарона ва даъват ба муборизаи сиёсиро дорад. Бале, ин як даврае буд дар ҳаёти устод Айний. Мавсуфт аз зиндони даҳшатноки амир бо ёрии аскарони рус ҳалоо шуда, рӯйи озодиро дид, дар шифохонаи онҳо табобат гирифт ва аввалин меваҳои

инқилоби сурҳо бо чашми худ дид. Баъди чунин як ҳодисаҳо дар дили устод нисбат ба соҳти подшоҳӣ тухмани нобоварӣ бештар лона андохт, вай дарк кард, ки бе вайрон карданӣ ин хонаи ҷаҳл имкони қомат рост кардан нест. Аммо устод ҳамеша тарафдори муборизаи иҷтимоӣ, бе ҷангӯ ошуబ буд ва ба сиёсат сару коре нағирифт.

аз набаромадан ба намоиши шукрон, ки паймади нохуш дод, далели он аст, ки усто-ди инсонпарвари мо инқилю-би фикриро дар ҷойи аввали мегузошт. Дар ин бобат, дар таҳқиқотҳои М.Шакурӣ му-шоҳидаҳо ва хулосаҳои ҷо-либ баён шудаанд. Маънави-ятчӯйӣ ва маърифатгустарӣ асли мақсади маорифпар-варӣ буд ва дар фаъоли-яти Айнӣ мақоми асосӣ ба он дода шуд. «Ӯ «инқилоби илмӣ» меҳост... Садриддин Айнӣ муборизи роҳи маъна-вияти буд», - таъкид намуда-аст М.Шакурӣ.

Э. ХУШВАХТОВ,
аспирант

12 апрел «Рӯзи қайхоннавардон»

ПАРВОЗИ ИНСОН БА КАЙҲОН

Гагарин Юрий Алексеевич (9 марта 1934, дөхән Клушино, ноҳияи Гжатск (ҳоло Гагарин)- и вилояти Смоленск – 27 марта 1968 шаҳри Киржач, Россия) - нахустин шахсе, ки ба кайҳон парвоз кардааст, лётчик-кайҳоннаварди ИЧШС (1961), полковник, Қаҳрамони Иттиҳоди Шўравӣ (1961).

ТАҲСИЛ

Соли 1951 Омӯзишгоҳи касбии шаҳри Люберсии назди Маскавро хатм намуда, соли 1951 ба Техникиуми саноатии Саратов дохил шуд. Соли 1954 ба аэроклуби Саратов омад. Гагарин таҳсилро бо баҳои аъло ба иттомун расонида, бо ҳавопаймои Як-18 мустақилона парвоз кард. Дар аэроклуб Гагарин 196 парвоз анҷом дод, ки он 42 соату 23 дақиқаро ташкил мекард. Гагарин соли 1955 ба хидмати

аскарй даъват шуда, сипас, ба
Омӯзишгоҳи якуми ҳарбӣ-ҳаво-
ии ба номи К. Е. Ворошилови
Чкалов (холо Оренбург) фири-
стода шуд. Дар назди лётчики

озмояндаи машхури вақт Я. Ш. Акулутов таҳсил кард. Пас аз хатами аълои омӯзишгоҳ (1957) дар қисмҳои авиатсияи қиркунанда хидмат менамояд.

УНВОНХО

Бо унвонҳои Қаҳрамони Мехнати Сотсиалистии Ҷумҳурии Сотсиалистии Чехословакия (1961), Қаҳрамони Мехнати Сотсиалистии Ҷумҳурии Халқии Булғория (1961), Қаҳрамони Мехнати Ҷумҳурии Демократии Виетнам (1962) қадр шудааст.

БУЗУРГДОШТ

Барои абадӣ гардонидани хотираи Гагарин бисёр шаҳру ноҳияҳо, мактабу омӯзишгоҳҳо, кӯчаву майдонҳо, колхозу совхозҳо, яке аз танӯраҳои тарафи намоёни Моҳ ба номи ўгузашта шудаанд. Соли 1968 Федератсияи умумиҷаҳонии ҳавопаймӣ (ФУХ) медали тилои ба номи Гагариро таъсис намудааст.

көрд мешавад. ЖЭ ОСИ 1958-жылда
узви фахрии Академиян бай-
налхалқын кайхоннавард жа-
тахыры фазои кайхон буд. Солтү-
рдук 1968 Академиян харбى-хавоий-
мухандиссии ба номи Н. Е. Жу-
ковскийро (Маскав) хатм намуд.

Тахияи
«Хомии омӯзгор»

ХАЛЛИ МАСЬАЛАХОЙ ОЛИМПИАДАИ ЧУМХУРИЯВИИ НОМӢ

Рӯзи 16-уми априли соли 2016 дар Муассисаи таълими давлатии «Мактаби байналмилалии Президент»-и ноҳияни Ҳисор олимпиадаи ҷумхуриявии номии хонандагон аз баъзе фанҳои таълими баргузор гардид.

Ба ҳайси доворон аз фанни математика дар ин мақола андешаҳои ҳудро роҷеъ ба олимпиадаи мазкур аз ин фан баён мекунем. Инчунин, ҳалли пурраи масъалаҳои пешниҳодшуда ин ғанро меорем. Ин барои омӯзгорон зимни омодаи кардани шогирдҳояшон ба олимпиадаҳо бениҳоят зарур мебошад, зоро онҳо дар натиҷаи таҳлили масъалаҳои пешниҳодшуда, таҳминан чӯи гуна будани масъалаҳои олимпиадаҳои минбаъдаро дарк карда метавонанд.

Дар олимпиада ба иштироқчиён масъалаҳо дар ду шакл – тестӣ ва ҳаттӣ пешниҳод гардидаанд. Бо фарқ аз солҳои гузашта, имсол масъалаҳои тестӣ танҳо дар шакли пӯшида пешниҳод шуданд. Барои ҷавобҳои дурустӣ 10 масъалаи тестиҳои шакли пӯшида 50 ҳол ва барои ҳалли пурраи 5 масъалаи ҳаттӣ низ 50 ҳол пешбинӣ шуда буд. Ҳалли нопурраи масъалаҳои ҳаттӣ ба ҳисоб гирифта шуда, ҳар қисмати он аз рӯи маҳак (критерия) и пешакӣ тасдик гардида баҳогузорӣ карда шуданд.

Дар поён аввал ҳалли пурраи масъалаҳои тестӣ, сипас ҳалли пурраи масъалаҳои ҳаттиро меорем.

Ҳалли масъалаҳои тестӣ

1.Ҳосили зарби ҳамаи ададҳои натуралии аз 100 то 200 бо ҷонд Ҷонд 0 ба оҳир мерасад.

Ҳал. Аз байни ададҳои 100 то 200 ададҳо, ки ба 5 таҳсими мешаванд, ҷудо мекунем: 100, 105, 110, 115, 120, 125, 130, 135, 140, 145, 150, 155, 160, 165, 170, 175, 180, 185, 190, 195, 200. Аз ададҳои номбаронда 125 се ҳамзарби 5, 100, 150, 175, 200 ду ҳамзарби 5, бокимонда якотӣ ҳам зарби 5-ро доранд. Ҳамагӣ миқдори онҳо 27-то мешавад.

Ҷавоб:27.

2.Системаи муодилаҳои зерин ҷонд ҳалли натуралии гуногуни $\{x, y, z\}$ дорад:

$$\begin{cases} x + y + z = 15 \\ xy + yz + zx = 62 \\ xyz = 72 \end{cases}$$

Ҳал. Дар асоси теоремаи Виет муодилаи кубии $a^3 - 15a^2 + 62a - 72 = 0$ -ро ҳосил мекунем, ки ҳалҳои он $a_1=2$, $a_2=4$ ва $a_3=9$ мебошанд. Инак, сегонаҳои (4,9,2), (9,4,2), (9,2,4), (2,9,4), (2,4,9) ва (4,2,9) ҳалли системаанд.

Ҷавоб:6.

3.Диагоналҳои трапетсияи баробарпаҳӯй ба якдигар перпендикуляр буда, ҳати миёнаи он ба 5 см баробар аст. Масоҳати трапетсияро ёбед.

Ҳал. Трапетсияи $ABCD$ баробарпаҳӯй аст, аз ин хотирӣ $AC=BD$ мешавад (ниг. ба расм). Азбаски тарафҳои параллелограмми $KLMN$ ба диагоналҳои трапетсияи параллел буда, ба нисфи онҳо баробаранд, пас он ромб, росткунҷа ва бинобар инкварат низ мешавад. Диагонали квадрат KM ҳатти миёнаи трапетсия аст ва аз ин рӯ ба асосҳои он параллел мебошад. Диагоналҳои квадрат баробар ба бо ҳам перпендикуляранд. Бинобар ин, диагонали LN ба 5 баробар ва ба асоси трапетсияи перпендикуляр мешавад, яъне баландии трапетсия аст. Ҳамин тавр, $S_{ABCD} = 5 \cdot 5 = 25 \text{ cm}^2$.

Ҷавоб:25cm².

4.Қимати ҳурдтарини ифодаи $S = x + \frac{1}{y} + \frac{125}{x}$ -ро ёбед, ки дар ин ҷо $x > 0$ ва $y > 0$ аст.

Ҳал. Ҳосили зарби ҳар се ҷамъшавандоҳои ифодаи S адади доимӣ аст. Дар ҳакикат, $x \cdot \frac{1}{y} \cdot \frac{125}{x} = 125$. Агар ҳосили зарби n ҷамъшавандоҳо доимӣ бошад, пас он ба қимати ҳурдтарин ҳангоми баробар шудани ин ҷамъшавандоҳо соҳиб мегардад. Дар мисолимо: $x = \frac{1}{y} = \frac{125}{x}$. Ин системаро ҳал намуда, мёбем: $x = 5$, $y = \frac{1}{5}$. Акун қимати ҳурдтаринро ҳисоб мекунем: $S = 5 + \frac{1}{\frac{1}{5}} + \frac{125}{5} = 5 + 5 + 5 = 15$.

Ҷавоб:15.

5.Ду тарафи секунҷаи мувоғиҷан ба 15 см ва 10 см баробар буда, кунҷи байни онҳо 120° аст. Дарозии бисектриси ин кунҷро ёбед.

Ҳал. Бигузор e бисектрисаи ин кунҷ бошад. Бисектрисаи секунҷа бо ду секунҷа чудо мекунад, ки масоҳати онҳо ба

$$S_1 = 5 \sin 60^\circ = \frac{5\sqrt{3}e}{2}, S_2 = \frac{15}{2} e \sin 60^\circ = \frac{15\sqrt{3}e}{4}$$

баробар мешавад. Пас,

$$\frac{5\sqrt{3}e}{2} + \frac{15\sqrt{3}e}{4} = \frac{75\sqrt{3}e}{2}, \frac{e}{2} + \frac{e}{4} = \frac{15}{2}, 2e + 3e = 30, e = 6 \text{ см.}$$

Ҷавоб:6 см.

6.Медианаҳои секунҷа ба $7,5\text{cm}$ $\sqrt{13}\text{cm}$ ва $1,5\sqrt{73}\text{cm}$ се ҷамъшавандаранд. Периметри секунҷаро ёбед.

Ҳал. Тарафҳои секунҷа, ки ба медианаҳои $7,5\text{cm}$, $3\sqrt{13}\text{cm}$ ва $1,5\sqrt{73}\text{cm}$ мувоғиҷанд, бо a , b варо мекунем. Пас, дар асоси формулаи алокамандии байни медиана бо тарафҳои секунҷа, системаи муодилаҳои

$$\begin{cases} 7,5^2 = \frac{b^2}{2} + \frac{a^2}{2} - \frac{c^2}{4} \\ (3\sqrt{13})^2 = \frac{b^2}{2} + \frac{c^2}{2} - \frac{a^2}{4} \\ (1,5\sqrt{73})^2 = \frac{a^2}{2} + \frac{c^2}{2} - \frac{b^2}{4} \end{cases}$$

-ро ҳосил мекунем. Ин системаро ҳал намуда, мёбем: $a = 12, b = 9, c = 1$. Периметри секунҷа

бошад, бар = $a + b + c = 12 + 9 + 15 = 36 \text{ см}$ баробар мешавад.

Ҷавоб:36 см.

7.Микдори решоҳои муодилаи $\cos^8 x + \sin^8 x + 2\sin^2 2x = 1$ -ро ёбед, ки шарти $0 \leq x \leq \pi$ -ро қонеъ менамоянд.

Ҳал. Аз айнияти асосии тригонометрӣ истифода бурда, пас аз табдилҳои ҳосил мекунем:

$$(\cos^4 x + \sin^4 x)^2 - 2\cos^4 x \sin^4 x + 2\sin^2 2x = 1,$$

$$(1 - 2\sin^2 x \cos^2 x)^2 - \frac{1}{8} \sin^4 2x + 2\sin^2 2x = 1,$$

$$\left(1 - \frac{1}{2} \sin^2 2x\right)^2 - \frac{1}{8} \sin^4 2x + 2\sin^2 2x = 1,$$

$$1 - \sin^2 2x + \frac{1}{4} \sin^4 2x - \frac{1}{8} \sin^4 2x + 2\sin^2 2x = 1,$$

$$8\sin^2 2x + \sin^4 2x = 0, \sin^2 2x(8 + \sin^2 2x) = 0,$$

$$\sin 2x = 0, 2x = k\pi, x = \frac{\pi}{2}k.$$

Аз ин ҷо мёбем, ки дар фосилаи $[0, \pi]$: $x = 0, x = \frac{\pi}{2}$ вах = π мекобанд.

Ҷавоб:3.

8.Агар $\{t; x; y\} \in N$ (N – маҷмӯи ададҳои натуралий) бошад, системаи муодилаҳои зеринро ҳал карда, ҳосили зарби $x \cdot y$ -ро ёбед:

$$\begin{cases} (x+y)^2 = t^2 + 96 \\ (t+y)^2 = x^2 + 192 \\ (t+x)^2 = y^2 + 288 \end{cases}$$

Ҳал. Системаи додашударо ҷунин табдил медиҳем:

$$\begin{cases} (x+y)^2 - t^2 = 96 \\ (t+y)^2 - x^2 = 192 \\ (t+x)^2 - y^2 = 288 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} (x+y-t)(x+y+t) = 96 \\ (y+t-x)(y+t+x) = 192 \\ (x+t-y)(x+t+y) = 288 \end{cases}$$

Муодилаҳои дуюм ва сеюмро ба муодилаи якум таҳсими намуда мёбем:

$$\begin{cases} \frac{y+t-x}{x+y-t} = 2 \\ \frac{x+t-y}{x+y-t} = 3 \\ \frac{x+y-t}{x+y-t} = 3 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} 3x+y = 3t \\ x+2y = 2t \\ (t+x)^2 = y^2 + 288 \end{cases}$$

Аз ин ҷо: $(-8;-6;-10)$, $(8;6;10)$. Ҳамин тарик,

$$x \cdot y \cdot t = 8 \cdot 6 \cdot 10 = 480.$$

Ҷавоб:480.

9.Решоҳои муодиларо ёбед: $\sqrt{4x^2 - 58x + 60} - 2\sqrt{x^2 - 12x - 60} = \frac{2x-60}{3}$.

Ҳал. Ишораҳои $\sqrt{4x^2 - 58x + 60} = y$, $2\sqrt{x^2 - 12x - 60} = z$, $\frac{2x-60}{3} = t$ -ро доҳил намуда, системаи муодилаҳои $\begin{cases} y-z=t \\ y^2 - z^2 = -15t \end{cases}$ ҳосил мекунем. Аз ин система ҳангоми $t = 0$ будан мёбем, ки $x=30$ мешавад. Акун ҳуҷаҳои дуюмро ба якум таҳсими намуда, системаи $\begin{cases} y-z=t \\ y+z=-15 \end{cases}$ ҳо доро мешавем. Ба осонӣ ғаҳмидан мумкин аст, ки ин система ҳал надорад, ҷониши дар ҳуҷаҳои дуюми система сӯммаи ду адади мусbat манғӣ шудана метавонад.

10. Асоси пирамиди секунҷаи $DABC$ секунҷаи росткунҷаи ABC аст, ки $\angle ABC = 90^\circ$, $AB=5\text{cm}$, $BC=12\text{cm}$ мебошад. Тегаи паҳлуми DC ба 9cm баробар буда, ба ҳамвории асосии пирамида перпендикуляр мебошад. Масоҳати сатҳи пирамидаро ёбед.

Ҳал. Дар асоси теоремаи Пифагор гипотенузи AC -ро мёбем:

$$AC = \sqrt{AB^2 + BC^2} = \sqrt{25 + 144} = 13.$$

Масоҳати сатҳи паҳлӯй бошад: $S = S_{\Delta ABC} + S_{\Delta BCD} + S_{\Delta ACD}$. Азбаски $B\bar{D} \perp AB$ аст, бинобар ин

$$S_{\Delta ABC} = \frac{1}{2} \cdot BD \cdot AB = \frac{1}{2} \cdot AB \cdot \sqrt{CD^2 + BC^2} = \frac{5\sqrt{81 + 144}}{2} = \frac{5}{2} \cdot 15 = \frac{75}{2}.$$

Айнан ҳамин тавр,

$$S_{\Delta BCD} = \frac{1}{2} \cdot CD \cdot BC = \frac{1}{2} \cdot 9 \cdot 12 = 54, S_{\Delta ACD} = \frac{1}{2} \cdot CD \cdot AC = \frac{1}{2} \cdot 9 \cdot 13 = \frac{117}{2}.$$

Ҳамин тавр, $S = S_{\Delta ABC} + S_{\Delta BCD} + S_{\Delta ACD} = \frac{75}{2} + \frac{117}{2} = 150 \text{ cm}^2$

Ҷавоб:150cm².

Ҳалли масъалаҳои ҳаттӣ

1. Нобаробари ҳал кунед: $\frac{9}{2(x-5)} - \frac{8}{x} + \frac{7}{x(x+5)} \geq 5$.

Ҳал. Адади 5-ро ба тарафи ҷашни гузаронида, маҳраҷи умумӣ дода, пас аз табдилҳои ҳосил мекунем:

$$\frac{9}{2(x-5)} - \frac{8}{x} + \frac{7}{2(x+5)} - 5 \geq 0, -\frac{5(x^3 - 26x - 40)}{x(x^2 - 25)} \geq 0,$$

$$\frac{x^3 - 26x - 40}{x(x^2 - 25)} \leq 0, \frac{(x+4)(x^2 - 4x - 10)}{x(x-5)(x+5)} \leq 0,$$

$$\frac{(x+4)(x - (2 - \sqrt{14}))(x + (2 - \sqrt{14}))}{x(x-5)(x+5)} \leq 0.$$

Боёри методи интервалҳо бо осонӣ ҳалро пайдо карда метавонем.

Ҷавоб:]-5; -4] \cup [2 - $\sqrt{14}$; 0[\cup] 5; 2 + $\sqrt{14}$].

2.Нобаробари ҳал кунед:

ПЛЕНУМ: АЗ ҲИСОБОТ ТО ИНТИХОБИ РАИС

10 априли соли 2017 Пленуми ғайринавбатии кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе баргузор гардид, ки дар он маърӯзаи ҳисоботии Матлуба Каримова - раиси кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонӣ оид ба фаъолияти кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонӣ дар солҳои 2014-2017 шунида шуд.

Номбурда қайд намуд, ки кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонӣ дар асоси талаботи Оинномаи Иттифоқи касабаи маориф ва илми Чумхурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёри-ҳуқуқӣ фаъолият намуда, баҳри ичрои қарорҳои Анҷумани XII Иттифоқи касабаи маориф ва илми Чумхурии Тоҷикистон, конференсияҳои XIX Иттифоқи касабаи маорифи шаҳри Душанбе ва ноҳияи Исмоили Сомонӣ, талаботҳои Кодекси меҳнати Чумхурии Тоҷикистон, Қонуни Чумхурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», бандҳои созишномаи минтақаӣ байни шуъбаи маориф ва кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳия, шартномаи колективӣ, созишнома оид ба ҳифзи меҳнат байни

маъмураният ва кумитаҳои иттифоқи касабаи муассисаҳои таҳсилотӣ ҷараҳо заруриро андешидаст.

Сипас, аъзоён М. Назарова - раиси кумитаи ИК МТМУ №62, М.Азимова-раиси кумитаи ИК МТМУ №13, А.Маликов-раиси кумитаи ИК МТМУ № 1 ба музокира ба-ромада, фаъолияти кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомониро дар ин давра қаноатбахш ҳисобиданд ва атрофи он қарори даҳлдор қабул карда шуд.

Дар асоси ба вазифаи мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонӣ таъян гардидани М.Каримова аъзоён пленум зарур шумориданд, ки ба вазифаи раиси кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонӣ шаҳси кордону арзандана ва масъулиятшинос интихоб карда шавад.

Аз ҷониби аъзоён О.Турдиева-раиси кумитаи ИК гимназияи №53, А.Холмуров-раиси кумитаи ИК МТМУ №61, И.Шамсуллоева-раиси кумитаи ИК МТМУ №34 номзадии Муртазо Аҳмадовро пешниҳод намуданд.

Бо ҳамовозӣ ва дастигирии яқдилона аз ҷониби аъзоёни пленум Аҳмадов Муртазо Содикович ба вазифаи раиси

кумитаи иттифоқи касабаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонӣ интихоб гардид.

Номбурда ба сухан ба-ромада, барои боварии аъзоён ба ин вазифаи масъулиятшинос дар пешбуруди кори иттифоқи касаба изҳори қаноатмандӣ намуд ва худро вазифадор ҳисобид, ки бо мақсади амалӣ намудани нақшаҳои минбаъда баҳри баланд бардоштани нуғузи иттифоқи касаба дар ҳимояи ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои кормандони соҳа фаъолияти худро равона менамояд.

**Азизмурод
ХОЛМУРОДОВ,
раиси кумитаи ИК
МТМУ № 61**

“КОРВОНИ МАЪРИФАТ” ДАР НоҲИЯИ ҶАББОР РАСУЛОВ

Бо дарназардошти саҳми ҷавонон дар рушди ҷомеа ва иштироқи онҳо дар ҳаётӣ сиёсиву иқтисодии мамлакат соли 2017 дар Чумхурии Тоҷикистон «Соли ҷавонон» эълон карда шуд. Вобаста ба ин иқдоми начиб тиқи қарори ҷаласаи ғайринавбатии раёсати кумитаи иттифоқи касабаи маориф ва илми вилояти Суғд таҳти узвони «Мароми мо – баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии кормандони маорифи вилояти Суғд» маҳфили «Корвони маъриfat» доир гардид.

Маҳфил дар гимназияи № 1-и ноҳияи Ҷаббор Расулов кори худро оғоз кард. Дар он намояндагон аз тамоми муассисаҳои шаҳру ноҳияҳои вилоят ва раисони ташкилотҳои ибтидоии иттифоқи касаба иштирок намуданд. Боиси

хурсандӣ аст, ки қисми зиёди онҳоро ҷавонон ташкил медонанд. Кори маҳфил бо сухани муқаддимавии раиси кумитаи вилоят Мӯсебек Миравотов кӯшода шуд ва мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Ҷаббор Расулов Ҳочимаҳмад Тошев низ сухан гуфтанд.

Аз рӯи нақши кории маҳфил доир ба мавзӯйҳои «Коргӯзорӣ ва ҳуҷҷатнигории ташкилоти ибтидоии иттифоқи касабаи муассиса» раиси КИК-и гимназияи №1 Абдуҳамид Миродилов, «Ташкили кор оид ба ҳифзи меҳнат ва бехатарӣ аз сӯхтор дар муассиса: Дафтари мөхнати корманд» директори гимназияи № 1 Мирбοқӣ Мирдадоев, «Кодекси мөхнати Чумхурии Тоҷикистон - роҳнома дар ташкили меҳнат» нозирӣ мөхнати кумитаи вилоятӣ Абдуғаффор Ганиев маърӯза

намуданд. Суҳанронии голиби озмуни ҷумхуриявии «Раиси иттифоқи касабаи сол-2010» Ҳоҷалой Комбоева низ ҷолиби диққат буд.

Иштироқдорон аз баргузории чунин маҳфили судманд изҳори қаноатмандӣ намуданд.

Бояд қайд кард, ки маҳфили мазкур дар асоси таҷрибаи бисёрсолаи маҳфилҳои муштараку сайёр, илмию методӣ, амалию назариявӣ ва ҳуқуқию доимии «Корвони маънавиёт» (аз 30 марта соли 1993) ва «Корвони маъриfat» (аз 12 сентябр соли 2003 амал мекунад) кумитаи иттифоқи касабаи маорифи шаҳри Гулистон ташкил карда шуд.

**Шарофат ҲАКИМОВА,
раиси кумитаи иттифоқи
касабаи МТМУ № 8-и
шаҳри Гулистон**

**САРМУҲАРИР
Э. ХУШВАХТОВ**

Телефонҳо:
221-11-80
227-85-01
223-17-48
221-13-21
221-16-74

**ҲОМИИ
ОМҶАЗТОР**

Муассис:
Кумитаи иттифоқи касабаи
маориф ва илми Чумхурии
Тоҷикистон

e-mail:kasaba_tj@mail.ru

Ҳайати таҳририя:

Шарифзода Исмоил Зариф,
Р. Одиназода, М.С. Курбонов,
М. С. Мироватов,
С. Б. Шогузанфаров,
Ҳ. С. Раҳматов,
О. П. Усмонова, Т.Р. Раҷабов

Муҳбирони миңтақаӣ:
Ҳ. Ҳамидов, И. Мақсудов.

Моҳнома 31 октябри соли 2012
таҳти рақами 0032/ рз дар Вазорати
фарҳанги Чумхурии Тоҷикистон аз нав
сағти ном шудааст.

Моҳнома ба хотири ғуногунандешӣ
мақолаҳо низ чоп мекунад,
ки метавонад бо муаллифон
ҳамақида набошад ва масъулиятро
ба дӯш нагирад.

Дар ҶДММ «Мега-принт» (кӯчаи
Борбад 36) ба чоп расидаст.
Адади нашр: 4800

ПУРСЕД, ҶАВОБ МЕДИҲЕМ!

ОМИЛИ ҲИФЗИ МЕҲНАТ ЧИСТ?

- ҳифзи меҳнат – ниҳози ҷорабиниҳои ҳуқуқӣ, иҷтимиои иқтисодӣ, ташкилии техникии санитарию гигиениӣ, табобатиу пешгирий ва барқароркӯй мебошад, ки мутобиқи Кодекси меҳнат ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ пешбинӣ гардидаанд ва бехатарӣ, ҳифзи саломатӣ ва қобилияти кори инсонро дар ҷараёни меҳнат таъмин мекунанд.

ШАРОИТИ БЕҲАТАРИИ МЕҲНАТ ҚАДОМ АСТ?

- шароити беҳатарии меҳнат – шароити мөхнате, ки дар он таъсири омилҳои хатарнок ва ё зараровари истеҳсолӣ ба кормандон истисно карда шудааст ё дараҷаи таъсири онҳо аз меъёрҳои муқарраргардида зиёд намебошад.

ОМИЛИ ХАТАРНОКИ ИСТЕҲСОЛӢ ЧИСТ?

- омили хатарноки истеҳсолӣ – омиlest, ки таъсири он метавонад сабаби ба бемории касбӣ дучор гардида ё маъюб шудани корманд гардад.

- омили зараровари истеҳсолӣ – омили истеҳсолие, ки таъсири он ба корманд метавонад боиси беморшавии ў гардад.

БА ҲИФЗИ МЕҲНАТ ҚАФОЛАТҲОИ ҲУҚУҚИИ КОРМАНДОН ҶОДА МЕШАВАД?

- қафолатҳои ҳуқуқии кормандон ба ҳифзи меҳнат – шароит ва воситаҳое, ки имконияти пурраи истифода бурдан аз ҳуқуқҳои худ, тибқи Конституцияи Чумхурии Тоҷикистон, Кодекси меҳнати Чумхурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии мебошад.

ҶОҲОИ ҚОРӢ ЧИСТ?

- ҷоҳи қорӣ – ҷоҳест, ки корманд бояд ба ичрои кор машғул бошад ва бевосита ё бавосита таҳти назорати корфармо қарор дорад.

ВОСИТАҲОИ МУҲОФИЗАТИ ИНФИРОДӢ ВА КОЛЛЕКТИВИИ КОРМАНДОН ҶАДОМ ВОСИТАҲОЯНД?

- воситаҳои муҳофизати инфиродӣ ва колективии кормандон – воситаҳо, ки барои пешгирий ё кам кардани таъсири омилҳои хатарнок ё зараровари истеҳсолӣ аз ҷониби кормандон истифода бурда мешаванд.

БЕМОРИИ КАСБӢ ЧИСТ?

- бемории касбӣ – бемориест, ки бар асари таъсири омилҳои хатарнок ё зараровари истеҳсолӣ дар корманд пайдо шудааст.

ФАЪОЛИЯТИ ИСТЕҲСОЛӢ ҶИ ГУНА ФАЪОЛИЯТ АСТ?

- фаъолияти истеҳсолӣ – маҷмӯи амали одамон бо истифода аз олоти меҳнате, ки барои табдил додани заҳираҳо ва маҳсулоти тайёр зарур мебошад, инчунин аз истеҳсолот ва коркарди навъҳои ғуногуни ашёи хом, соҳтмон, ичрои корҳо ва ичрои намудҳои ғуногуни хизматрасонӣ таркиб мейбад.

Таҳияи Шамсиддин РАСУЛОВ,
назари ҳифзи меҳнати
Кумитаи иттифоқи касабаи маориф ва илми
Чумхурии Тоҷикистон

АЗ ИДОРА: Ҳонандагон имкон доранд, ки минбаъд суолҳои худро тавассути сурогаи электронии нашрия ирсол намуда, посухҳои мушахҳас гиранд.

Нишонии моҳнома: шаҳри Душанбе,
хиёбони Рӯдакӣ 20, Кумитаи иттифоқи
касабаи маориф ва илми Чумхурии
Тоҷикистон

Индекс: 734012

Суратҳисоби бонкии мо:
Кумитаи иттифоқи касабаи маориф
ва илми Чумхурии Тоҷикистон
РМА (ИНН) 01 000 37 95
20 20 29 72 61 690 1000 227
35 01 01 369
20 40 29 72 41 36 91
ЧСК Ориёнбонк, шаҳри Душанбе